

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/133/2023
Identifikačné číslo spisu:	6720203876
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6720203876.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu Mgr. Petra Melichera a JUDr. Martina Vladika v spore žalobkyne: C. G., narodená XX. R. XXXX, U., O. XX, zastúpená advokátom JUDr. Martinom Lopuchom, PhD., Michalovce, Námestie Slobody 7, IČO: 52 994 571, proti žalovanému: Banskobystrický samosprávny kraj, Banská Bystrica, Námestie SNP 23, IČO: 37 828 100, o zaplatenie 32.159,67 eura s prísl., vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 10C/32/2020, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. apríla 2023 sp. zn. 13Co/29/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobkyne z a m i e t a.

Žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „súd prvej inštancie“) žalobu zamietol (výrok I.). O trovách konania okresný súd rozhodol tak, že žalovanému priznáva voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

1.2. Okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého rozsudku odcitoval ust. § 1 ods. 1, § 2 ods. 2, § 3 ods. 1 a 3, § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“), na ust. § 100 ods. 1, § 101 zákona č. 40/1964 Zb., Občianskeho zákonníka a uviedol, že vychádzajúc zo skutkových zistení a ustanovení citovaných právnych predpisov dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Žalobkyňa sa po späťvzatí žaloby voči žalovanému I., voči žalovanému (pôvodne v žalobe označený žalovaný II.) domáhala zaplatenia sumy 32.159,50 eura s príslušenstvom na tom právnom základe, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností, ktoré v žalobe špecifikovala, pričom sa má jednať o pozemky pod stavbou, ktorá stavba je vo vlastníctve žalovaného, t.j. vyššieho územného celku, pričom touto stavbou má byť pozemná komunikácia, konkrétne cesta II. triedy. Žalobkyňa v žalobe pozemky v jej vlastníctve, ktoré sa nachádzajú pod stavbou žalovaného špecifikovala, čo do čísla parciel a výmery predmetných parciel, ktoré mali zodpovedať práve ceste II. triedy. Po právnej stránke odôvodnila žalobkyňa žalobou uplatnený nárok tým, že žalovaný užíva

nehnuteľnosti, resp. ich pomernú časť vlastnícky patriace žalobkyni bez zaplatenia primeranej náhrady za povinnosť žalobkyne strpieť tzv. zákonné vecné bremeno držby a užívania pozemkov v zmysle vyššie citovaného § 4 zákona č. 66/2009 Z. z.. Pokiaľ ide o výšku žalobou uplatneného nároku, túto žalobkyňa vypočítala tým spôsobom, že pomernú časť predmetných pozemkov, ktorá mala zodpovedať rozsahu pozemkov užívaných žalovaným na základe toho, že je na nich postavená stavba - pozemná komunikácia - cesta II. triedy, vynásobila priemernou cenou nájmu pozemkov na území Mesta Zvolen v rozhodnom období, t. j. v období, za ktoré si žalobkyňa uplatnila svoj nárok, pričom sa konkrétne jednalo o obdobie od 27. augusta 2017, t. j. tri roky späť pred podaním žaloby až do 31. júla 2020 s výnimkou medziobdobia, v ktorom boli uzavreté vyššie špecifikované kúpne zmluvy, na základe ktorých žalobkyňa nadobudla vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam až do momentu ich zavkladovania v katastri nehnuteľností. Pokiaľ si žalobkyňa uplatňovala tieto nároky aj za obdobie, kedy nebola vlastníčkou predmetných nehnuteľností, tento svoj nárok odôvodnila tým, že predchádzajúci vlastníci predmetných nehnuteľností v rámci uzavretých kúpnych zmlúv postúpili na žalobkyňu svoje pohľadávky voči žalovanému z titulu nezaplatenej úhrady za užívanie predmetných pozemkov v predchádzajúcom období. Obrana žalovaného spočívala okrem iného vo vznesenej námietke premĺčania žalobou uplatneného nároku, pričom žalovaný pokiaľ ide o námietku premĺčania vychádzal z toho názoru, že odplata za zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. má charakter jednorazovej náhrady, preto keďže zákon č. 66/2009 Z. z. nadobudol účinnosť od 1. júla 2009, všeobecná trojročná premĺčacia doba ohľadne práva na náhradu za vecné bremeno uplynula 1. júla 2012, v dôsledku čoho je nárok uplatnený žalobkyňou v tomto súdnom konaní premĺčaný, pretože žaloba bola podaná na okresnom súde dňa 27. augusta 2020; na základe uvedeného žalovaný žiadal žalobu zamietnuť.

1.3. Okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého rozsudku ďalej uviedol, že na pojednávaní, ktoré sa konalo dňa 5. mája 2021, postupom podľa ust. § 181 ods. 2 Civilného sporového poriadku vyslovil okrem iného predbežný právny názor, že námietka premĺčania vznesená žalovaným nie je dôvodná a vzhľadom na to, že mu nebolo známe rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ktoré by priamo meritórne riešilo otázku náhrady za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z., okresný súd (podľa obsahu odôvodnenia odvolaním napadnutého rozsudku) vychádzal z toho názoru, že náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné vlastníkovi priznať aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a v § 3 zákona č. 66/2009 Z. z. Vyššie uvedené pojednávanie okresný súd odročil za účelom doplnenia dokazovania nariadením znaleckého dokazovania, keďže minimálne otázka výšky nároku uplatneného žalobkyňou zostala sporná. Následne sa do pozornosti okresného súdu dostali rozhodnutia najvyšších súdnych autorít, na ktoré v rámci prostriedkov procesnej obrany poukázal žalovaný, a to konkrétne rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020 a rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 539/2020 zo dňa 28. októbra 2020, v ktorých sa najvyšší a ústavný súd výslovne vysporiadali s otázkou, či má vlastník pozemku, na ktorom viazne zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. nárok na primeranú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vo forme pravidelných platieb primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia vo výške ročného úžitku, ktorý sa viaže k tej časti nehnuteľnosti, ktorej vlastníctvo je nútené obmedzené, resp. či existuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. za nárok vo forme opakujúceho sa plnenia. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020 pritom poukázal na to, že touto právnou otázkou sa zaoberal aj v rozhodnutí sp. zn. 2Cdo/194/2018 zo dňa 26. augusta 2019, kde uviedol, že obdobnú dovolaciu otázku už riešil v rozhodnutí z 24. marca 2015 sp. zn. 7Cdo/26/2014 a v rozhodnutí zo dňa 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktoré rozhodnutia sa týkali primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Zároveň uviedol, že právny názor vyslovený v týchto súdnych rozhodnutiach je plne prijateľný a použiteľný aj na priznanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z., keďže aj obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. patrí k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva. Verejnoprávny charakter a povaha tohto obmedzenia vlastníckeho práva nasvedčujú tomu, že sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva zakotveného v zákone č. 182/1993 Z. z., o čom má svedčiť aj ich zhodná zákonná konštrukcia. Najvyšší súd v citovanom rozhodnutí taktiež výslovne uviedol, že ak judikatúra najvyššieho

súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. s tým, že pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov. Tiež poukázal na to, že Najvyšší súd SR už vo svojom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné vecné bremeno vzniká in rem, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorázová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. Aj pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je jeho rozsah určiteľný už pri jeho vzniku. Naopak, práve v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020 najvyšší súd ako dovolací súd konštatoval, že odvolací súd sa pri riešení predmetnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, vyjadrenej vo vyššie uvedených rozhodnutiach, a preto vyhodnotil dovolanie žalovaného ako dôvodné. Krajský súd pritom na odvolanie žalobcov zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi tam špecifikované sumy za príslušné obdobia s tým, že pri vyslovení záveru, že vlastníkovi pozemku užívaného vlastníkom stavby podľa zákona č. 66/2009 Z. z. vznikne právo na náhradu zo zákonom zriadeného vecného bremena formou opakovanej náhrady, vychádzal podporne z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4MCdo/2/2004. V závere odôvodnenia svojho rozhodnutia sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020 ešte najvyšší súd uviedol, že proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/194/2018 bola podaná ústavná sťažnosť, ktorú ústavný súd odmietol, pričom v odseku 32. odôvodnenia rozhodnutia Ústavného súdu SR ústavný súd konštatoval, že keďže z ústavného hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu námietky sťažovateľa o nesprávnej a arbitrárnej aplikácii použitej právnej úpravy zasahujúcej do jeho majetkových práv, ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základných práv upravených článkom 20 ods. 1 a článkom 46 ods. 1 Ústavy SR napadnutým uznesením Najvyššieho súdu SR v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) Zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú odmietol.

1.4. S poukazom na uvedené okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého rozsudku konštatoval, že v priebehu konania zistil, že už existuje ustálená judikatúra ohľadne charakteru vecného bremena v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. s tým, že sa jedná o jednorazovú náhradu. Právo na túto náhradu vzniklo zo zákona vlastníkovi zaťaženého pozemku, a to ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. ku dňu 1. júla 2009. Na toto právo sa vzťahuje všeobecná 3-ročná premľacia doba v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka, v dôsledku čoho sa toto právo premľalo dňa 1. júla 2012 a keďže žaloba nebola v súdnej veci na Okresný súd Zvolen podaná včas, okresný súd nemal inú možnosť ako vyhodnotiť žalovaným vznesenú námietku premľania ako dôvodnú, na základe čoho žalobu žalobkyne v celom rozsahu zamietol. V nadväznosti na uvedené okresný súd v odôvodnení odvolaním napadnutého rozsudku uviedol, že nakoľko žalobu zamietol z dôvodu premľania uplatneného nároku, neposudzoval opodstatnenosť podanej žaloby z vecnej stránky, teda z hľadiska toho, či je nárok žalobkyne voči žalovanému dôvodný, čo do základu, prípadne v akom rozsahu, resp. následne, čo do výšky uplatneného nároku, a to s poukazom na zásadu hospodárnosti konania. Z rovnakého dôvodu sa bližšie neoboznamoval a nevyhodnocoval listinné dôkazy, ktoré mu boli stranami sporu do súdneho spisu predložené ako dôkazy a zároveň upustil od doplnenia dokazovania, resp. nevykonával dokazovanie znaleckým posudkom primárne vo vzťahu k výške nároku žalobkyne, hoci vykonanie dokazovania týmto dôkazom bolo navrhnuté stranami sporu a pôvodne považoval vykonanie tohto dôkazu za dôvodné, avšak vzhľadom na vyššie uvedené najaktuálnejšie rozhodnutia najvyšších súdnych autorít a z nich vyplývajúci dôvod, pre ktorý žalobu zamietol, považoval už okresný súd vykonanie dokazovania znaleckým posudkom za bezpredmetné.

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie správnosti záverov súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích námietok uvedených žalobkyňou v odvolaní, ktorá podľa obsahu odvolania podala odvolanie v zmysle ust. § 365 ods. 1 písm. b), e), h) a f) CSP.

2.2. Po prejednaní odvolania žalobkyne odvolací súd sa v zmysle ust. § 378 ods. 2 CSP v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením odvolaním napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a na zvýraznenie jeho správnosti uviedol, že z odseku 17. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, prečo súd prvej inštancie žalobu zamietol a na základe akých úvah dospel k záveru, že žalobou uplatnený nárok je premlčaný, keď vychádzajúc z aktuálnej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít - Najvyššieho a Ústavného súdu SR (sp. zn. 8Cdo/17/2019 a sp. zn. IV. ÚS 539/2020) dospel k záveru, že finančná náhrada za vznik vecného bremena v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. je nepochybne jednorázová, t. j. nemá charakter opakovaného plnenia, ktorý záver v spojení s posúdením vznesenej námietky premlčania v odôvodnení odvolaním napadnutého rozsudku súd prvej inštancie riadne a presvedčivo vysvetlil, kde okrem iného uviedol, že právo na náhradu vzniklo vlastníkovi zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. ku dňu 1. júla 2009 a vzhľadom k tomu, že žaloba bola podaná na súd 27. augusta 2020, t. j. po uplynutí všeobecnej 3 - ročnej premlčacej doby v zmysle ust. § 101 Občianskeho zákonníka, musel žalobu zamietnuť, pričom v závere odseku 17. odôvodnenia odvolaním napadnutého rozsudku súd prvej inštancie uviedol, „že nakoľko žalobu zamietol z dôvodu premlčania uplatneného nároku, neposudzoval žalobou uplatnený nárok z vecnej stránky, teda či je dôvodný, čo do základu, v akom rozsahu a v akej výške“. V uvedenej súvislosti odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie postupoval vzhľadom na vznesenú námietku premlčania v súlade so zákonom, bez toho, aby sa jeho postup vymykal zákonnej úprave a ustálenej rozhodovacej praxi v tom, že súd vždy, skôr ako pristúpi k posudzovaniu uplatneného nároku z hľadiska hypotézy príslušnej, naň dopadajúcej právnej normy skúma, či je daná aktívna a pasívna vecná legitimácia a či nárok nie je premlčaný (v spotrebiteľských sporoch ex offio a v ostatných sporoch - čo je aj tento prípad - na základe vznesenej námietky premlčania) a až potom, čo dospeje k záveru, že žalobca a žalovaný sú aktívne a pasívne vecne legitimovaní a že žalobou uplatnený nárok nie je premlčaný, pristúpi súd k posúdeniu žalobou uplatneného nároku, z hľadiska toho, či žalobcovi nárok uplatnený žalobou podľa príslušnej právnej normy hmotného práva patrí alebo nie. Z obsahu odvolania žalobkyne vyplýva, že žalobkyňa so skutočným dôvodom odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie v odvolaní polemizovala len okrajovo, keď v odvolaní pokiaľ ide o posúdenie vznesenej námietky premlčania súdom prvej inštancie len stručne uviedla, že „zistený skutkový stav vo vzťahu k záveru o premlčaní nároku je nesprávny“ (bez toho, aby toto tvrdenie bližšie v odvolaní konkretizovala); podstatnú časť odvolania venovala žalobkyňa tomu, že v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. má vlastníak dotknutého pozemku/pozemkov nárok na opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena, pričom vyjadrila nesúhlas s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/194/2018 zo dňa 26. augusta 2019, na ktoré poukázal najvyšší súd ako súd dovolací v uznesení sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2019 a v odvolaní pod bodom 7. otázok „nastolených žalobkyňou“ výslovne položila okrem iných otázok otázku „prečo NS SR svoje rozhodnutie (sp. zn. 8Cdo/17/2019) odôvodňuje rozhodnutím NS SR sp. zn. 2Cdo/194/2018 a plne sa naň odvoláva (poukazuje naň), keď žalobkyňa poukazovala na nezrozumiteľnosť odôvodnenia tohto rozhodnutia“. V uvedenej súvislosti odvolací súd uvádza, že voči vyššie uvedenému rozhodnutiu NS SR sp. zn. 2Cdo/194/2018 zo dňa 26. augusta 2019 bola podaná ústavná sťažnosť, ktorú Ústavný súd SR rozhodnutím sp. zn. IV. ÚS 539/2020 zo dňa 28. októbra 2020 odmietol. Rozhodnutie najvyššieho súdu odvolací súd nie je oprávnený ani posudzovať ani komentovať, pretože na to nemá dôvod a v konečnom dôsledku ani právomoc sa k správnosti, či nesprávnosti záverov najvyššieho súdu vyjadrovať a akýmkoľvek spôsobom tieto závery najvyššieho súdu komentovať a spochybňovať ich; posudzovať závery rozhodnutia NS SR je oprávnený iba Ústavný súd SR, v rámci konania o ústavnej sťažnosti, ktorý tak ako je uvedené, ústavnosť sťažnosti proti predmetnému rozhodnutiu NS SR, na ktoré poukázal NS SR v aktuálnom uznesení sp. zn. 8Cdo/17/2019, odmietol. V uvedenej súvislosti odvolací súd poukázal na Čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP, podľa znenia ktorého „právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo“. V zmysle judikátu R 71/2018 do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 CSP) patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho

súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež rozhodovacia prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali“. Ak teda Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020 (ktoré v zmysle vyššie citovanej právnej vety R 71/2018 patrí do ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu ako jednej z najvyšších súdnych autorít, čo okrem iného najvyšší súd v právnej vete citovaného rozhodnutia sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020 výslovne uviedol), vyslovil právny názor, že „ak právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniká ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Ide o ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu“, je v záujme požiadavky právnej istoty vyplývajúcej z citovaného Článku 2 ods. 2 Základných princípov CSP, aby súd prvej inštancie a rovnako tak aj odvolací súd rozhodli v súlade s aktuálnou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, od ktorej nemajú žiadny relevantný dôvod sa odkloniť.

2.3. Pokiaľ žalobkyňa súdu prvej inštancie v odvolaní vytkla, že jeho rozhodnutie je nedostatočne odôvodnené, pretože nedáva odpovede na rozhodujúce argumenty žalobkyne, ktoré žalobkyňa rozvinula pod bodom 1. až 8. odvolania, odvolací súd uviedol, že s uvedeným tvrdením žalobkyne nie je možné sa stotožniť, pretože odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie spĺňa všetky zákonom (ustanovením § 220 ods. 2 CSP) vyžadované náležitosti.

2.4. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 tak ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, pretože v odvolacom konaní úspešnému žalovanému žiadne trovy odvolacieho konania preukázateľne nevznikli.

3. Proti predmetnému rozsudku podala dovolanie žalobkyňa. Dovolanie podala z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Porušenie práva na spravodlivý proces videla v porušení práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia a v hrubej svojvôli v rozhodovaní. Rozhodnutie podľa názoru žalobkyne nespĺňa požiadavky na riadne zdôvodnenie podľa § 220 ods. 2 CSP. Žalobkyňa poukazuje na absenciu právneho posúdenia veci v rozhodnutí súdu prvej inštancie a rovnako nedostatku materiálneho výkladu práva, odvolací súd nedal odpovede na otázky zásadného významu a stále odkazuje na rozhodnutia NS SR. Žalobkyňa počas konania poukazovala na absenciu formálnoprávneho i materiálneho výkladu § 4 ods. 1, 2 zákona č. 66/2009 Z.z. Poukázala na článok 20 ods. 1, 4 Ústavy Slovenskej republiky, pričom vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme a to na základe zákona a za primeranú náhradu. Poukázala aj na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 16/2021, PL. ÚS 7/2022, z týchto by odvolací súd zistil, že Ústavný súd SR nabáda všeobecné súdy k uprednostneniu materiálneho výkladu zákona, teda v prospech vlastníka pozemku. Vzhľadom k tomu, že materiálny výklad ustanovenia § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 66/2009 Z.z. vykonaný podľa Ústavy SR je jednoznačne v prospech opakovanej peňažnej náhrady, podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení, pretože zásah do vlastníctva vecným bremenom neprichádza do úvahy, nárok žalobkyne je dôvodný. Ak v ustanovení zákona č. 66/2009 Z.z. chýba orgán, ktorý má obmedzenie vlastníckeho práva uskutočniť a vyplatiť primeranú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, ako mohol vlastník pozemku uplatniť v trojročnej premĺčacej dobe nárok na vyplatenie náhrady, keď ani nevedel, kam má svoj nárok adresovať. Podstatou vyvlastňovacieho konania bolo a je to, že je začaté vždy na podnet toho, kto chce vlastnícke právo obmedziť a vyvlastniť. Nie naopak. Takýto postup plne prevzal i zákon č. 282/2015 Z.z. o vyvlastnení pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva. Vlastník predmetných pozemkov pod cestou doteraz nebol administratívnym rozhodnutím na svojich vlastníckych právach k pozemkom obmedzený, preto mu náhrada za obmedzenie vlastníctva stavbou - cestou postavenou na jej pozemkoch patrí.

3.1. Aj z uvedenej argumentácie plynie záver o potrebe posudzovania tohto vzťahu ako bezdôvodné obohacovanie sa vlastníkom stavby na úkor vlastníka pozemku, na, ktorom je stavba postavená, podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka a to plnením bez právneho dôvodu a nutnosti vyplatenia peňažnej

náhrady vo výške všeobecného nájomného za pozemok. Žalobca v tomto smere poukazuje na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky - rozsudok 1Cdo/91/2010, 5Cdo/8/2009, pričom od týchto rozhodnutí došlo k odklonu rozhodnutia odvolacieho súdu.

3.2. K porušeniu práva na spravodlivý proces došlo aj tým, že odvolací súd sa nevyjadril k zásadným argumentom žalobkyne, že podľa článku 20 ods. 1 a 4 Ústavy nemohlo dôjsť k obmedzeniu vlastníckeho práva priamo zo zákona ustanoveniami § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 66/2009 Z.z. a žiadne právne posúdenie v odôvodnení rozhodnutia nevykonalo. Vzhľadom k tomu, že právne argumenty uplatňované žalobkyňou sú zásadne iné ako tie, ktoré boli posudzované v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 8Cdo/17/2019, či 2Cdo/194/2018, nemohli pre odvolací súd predstavovať ustálenú rozhodovaciu prax. Žiadala, aby bol rozsudok odvolacieho súdu zrušený a vec mu vrátená na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu podal písomné vyjadrenie žalovaný. Odvolací súd ako aj súd prvého stupňa nijakým spôsobom neznemožnili žalobkyni uskutočňovanie jej práva, k porušeniu práva na spravodlivý proces žalobkyni nedošlo a nedošlo ani k žiadnym vadám, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vyjadrenia odvolacieho súdu sú riadne podporené ustálenou a najmä aktuálnou judikatúrou najvyšších súdnych autorít, ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedené, pokiaľ ide o zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z.z., patrí pôvodnému vlastníkovi pozemku, ktorý vlastnil pozemok v čase nadobudnutia účinnosti predmetného zákona, jednorazová náhrada, ktorá sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej lehote podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Na podporu svojho tvrdenia žalovaný poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR a to sp. zn. 8Cdo/17/2019, Ústavného súdu IV. ÚS 539/2020 a Najvyššieho súdu 2Cdo/194/2018. Navrhol dovolanie zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

5.1. Žalobkyňa odôvodňuje dovolanie s poukazom na § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Vo vzťahu k dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP.

5.2. Žalobkyňa namieta vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP nedostatok dôvodov rozhodnutia, v ktorom však v skutočnosti polemizovala s právnym posúdením veci zo strany súdov.

5.3. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

5.4. Podľa 431 ods. 1 a 2 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení.

5.5. K uvedenej námietke možno (vo všeobecnosti) uviesť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom súde nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej inštancie a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. problematika opomenutého dôkazu) alebo či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné,

neudržateľné alebo chybné. Je tomu tak v prípade, ak existujú výrazné rozpory medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami alebo, keď sú právne závery súdu alebo orgánu verejnej moci v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia meritórneho rozhodnutia nevyplývajú. Ide o prípady svojvoľného hodnotenia dôkazov vykonaného bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu (m. m. I. ÚS 548/2015, IV. ÚS 607/2021, III. ÚS 104/2022, I. ÚS 417/2022). Nedostatočne zistený skutkový stav vecí, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

5.6. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolačí súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobkyne, že v konaní došlo k nej tvrdenej vade zmätočnosti.

5.7. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

5.8. Judikatúrou konkretizovaný obsah práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) je veľmi pestrý. Procesné elementy tohto práva zdôrazňujú „stanovený postup“, teda dodržanie procesných pravidiel v konaní ako celku pred všeobecným súdom. Nezávislosť jeho rozhodovania sa uskutočňuje v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Jedným z takýchto princípov, predstavujúcim súčasť práva na riadny proces, vylučujúcim svojvoľu pri rozhodovaní, je i povinnosť súdu svoje rozhodnutie odôvodniť spôsobom zakotveným v ustanovení § 220 ods. 2 a 3 CSP. Z odôvodnenia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. V prípade, kedy sú právne závery súdu v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, alebo ignorujú kogentnú normu, či popierajú všeobecne akceptované chápanie dotknutého právneho inštitútu, treba také rozhodnutie považovať za stojace v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5.9. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

5.10. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného

v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania.

6. V prejednávacom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil nepreskúmateľnosť, nepredvídateľnosť či arbitrárnosť (ktorú žalobkyňa naznačuje) predmetného rozhodnutia napadnutého dovolaním. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, dôsledkom čoho by bolo popretie zmyslu a podstaty práva na spravodlivý proces.

6.1. Odvolací súd v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu, pričom sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadal s rozhodujúcimi skutočnosťami a s podstatnými odvolacími námietkami žalobkyne.

6.2. Z uvedeného je celkom zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že žalobkyňa sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožnila a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľ so závermi vyjadrenými v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

6.3. Z obsahu dovolania je celkom zrejmé, že žalobkyňa sa svojou argumentáciou existencie vady zmätočnosti snaží spochybníť právne posúdenie sporu odvolacím súdom, ktorá však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP (k tomu pozri aj R 24/2017, 9Cdo/248/2021, 9Cdo/265/2021).

6.4. Dovolací súd pri posudzovaní dôvodnosti namietaného porušenia procesných práv dovolateľky nezistil také nedostatky v postupe súdov nižšej inštancie, ktoré by odôvodňovali záver, že ich výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. záver, že odôvodnenie rozhodnutia je zmätočné, nepreskúmateľné, či v rozpore s princípom právnej istoty. Dovolací súd s poukazom na vyššie uvedené preto dospel k záveru, že procesný postup súdov, ktoré konali v zmysle zásad Civilného sporového poriadku, nemožno považovať za porušenie práva na spravodlivý proces. Napadnuté rozhodnutie sa nevymyká v tomto smere nielen zo zákonného, ale ani z ústavnoprávneho rámca. Uvedeným postupom preto nedošlo k založeniu namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP a žalobkyňa neopodstatnene namieta, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom jej znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).

Dovolanie vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

7. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

7.1. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu a tiež, ktorú odvolací súd riešil a na jej

vyriešení založil rozhodnutie. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením právnej otázky, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Prípustnosť podaného dovolania teda dovolací súd posudzuje vždy autonómne podľa jeho obsahu (8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020).

7.2. Podľa názoru žalobkyne odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu o potrebe posudzovania vzťahu žalobkyne a žalovaného, keď vlastník stavby (žalovaný) sa na úkor vlastníka pozemku (žalobkyne), na ktorom je stavba postavená bezdôvodne obohacuje podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to plnením bez právneho dôvodu a nutnosti vyplatenia peňažnej náhrady vo výške všeobecného nájomného za pozemok. Žalobkyňa považuje jednorazovú náhradu za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. za nesúladnú s ústavou, pričom v tejto súvislosti poukazuje na nález, sp. zn. PL. ÚS 42/2015, ktorým Ústavný súd SR vyhlásil za protiústavnú jednorázovosť náhrady za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 657/2004 Z. z., zastáva názor, že vlastníci pozemkov pod stavbami, ktoré prešli zo štátu na obce, resp. VÚC, by nemali byť obmedzení zákonným vecným bremenom, ale mali by mať nárok na bezdôvodné obohatenie, rovnajúci sa výške všeobecnej ceny nájomného za obdobný (nezastavaný) pozemok v danom mieste a čase. V tomto smere poukázala na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky - rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/91/2010, 5Cdo/8/2009.

7.3. Dovolací súd konštatuje, že z rozhodnutia NS SR sp. zn. 1Cdo/91/2010 vyplýva, že „pokiaľ nie je daný právny dôvod na bezodplatné užívanie pozemku (napr. zmluva), potom platí, že povinnosti vlastníka pozemku strpieť jeho užívanie zodpovedá povinnosť vlastníka stavby poskytnúť mu za užívanie náhradu. V prípade, že vlastník stavby užíva cudzí pozemok bez poskytnutia náhrady, obohacuje sa na úkor vlastníka pozemku (prijíma plnenie bez právneho dôvodu), pretože sa nezmenšuje jeho majetok, ku ktorému by za riadneho plnenia uvedenej povinnosti nepochybne došlo. Ak ide o stavbu, ktorá je spojená so zemou pevnými základmi, teda o nehnuteľnosť, na vznik bezdôvodného obohatenia stačí už to, že sa stavba na pozemku nachádza. V takomto prípade je totiž zastavaný pozemok užívaný (jeho úžitková hodnota sa konzumuje) tým, že je na ňom stavba postavená a je pritom právne irelevantné, akým spôsobom vlastník stavby svoje vlastnícke právo realizuje, teda či ju užíva osobne alebo ju prenajal inému, či mu jej užívanie prináša zisk, prípadne komu prináša zisk.“

7.4. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 5Cdo/8/2009 vyplýva, že „Užívateľ cudzej veci bez právneho dôvodu je povinný vydať bezdôvodné obohatenie peňažnou formou, rozsah ktorého plnenia, ak tento nie je stanovený predpisom (takýmto predpisom nie sú Zásady pre určenie výšky nájomného za prenájom a podnájom nehnuteľností vo vlastníctve mesta z 24. februára 2006), je vyjadrený peňažnou čiastkou, ktorú by obvykle bolo nevyhnutné vynaložiť v danom mieste a čase za porovnateľné užívanie (prenajatie) veci. Prihliadne sa pritom na účel a spôsob užívania a na druh právneho dôvodu, ktorým sa spravidla právo užívania veci vzhľadom na jeho rozsah a spôsob zakladá; najčastejšie ide o nájomnú zmluvu, kedy sa výška náhrady určuje podľa obvyklej hladiny nájomného, ktoré by nájomca v danom mieste a čase platil, ak by vec užíval na základe platnej nájomnej zmluvy. Obvyklé nájomné je nájomným tržným. Až pri absencii zodpovedajúcich podkladov môže súd vychádzať aj z výšky náhrad v iných prípadoch; v takom prípade ale skutkové zistenia je potrebné podrobiť ďalšiemu posúdeniu z hľadiska toho, do akej miery je obmedzený vlastník v prípade nájmu pozemku, pri ktorom mu so zreteľom na účel nájmu zostane po dobu nájmu „holé vlastníctvo“ bez možnosti užívať pozemok.“

7.5. Dovolací súd súhlasí s právnym názorom v uvedených rozhodnutiach, uvedené rozhodnutia NS SR však nie je možné považovať za ustálenú rozhodovaciu prax v nastolenej právnej otázke, vzhľadom na to, že nejde o totožné (skutkovo a právne) veci od ktorých by sa odvíjalo právne posudzovanie veci tejto.

7.6. V predmetnej súdnej veci (o čom nie je spor) išlo o právne posudzovanie náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 66/2009 Z.z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky (ďalej len zákon č. 66/2009 Z.z.) Odvolací súd sa neodklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v posudzovanej právnej otázke.

7.7. Dovolací súd poukazuje, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. januára 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ

neboli v neskoršom období judikátorne prekonané) ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Odvolací súd sa preto neodklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v posudzovanej právnej otázke, vzhľadom na nižšie uvádzané právne názory, ktoré je možné označiť za ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu v otázke posudzovania náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zák. č. 66/2009 Z.z.

7.8. Podľa názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci súdy správne zistili skutkový stav vo veci a na takto zistený skutkový stav správne aplikovali ustanovenia zákona č. 66/2009 Z.z., keď napokon odvolací súd konštatoval (bod 14. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu), „že žalobou uplatnený nárok je premĺčaný, keď vychádzajúc z aktuálnej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít - Najvyššieho a Ústavného súdu SR (sp. zn. 8Cdo/17/2019 a sp. zn. IV. ÚS 539/2020) dospel k záveru, že finančná náhrada za vznik vecného bremena v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. je nepochybne jednorázová, t. j. nemá charakter opakovaného plnenia, ktorý záver v spojení s posúdením vznesenej námietky premĺčania v odôvodnení odvolaním napadnutého rozsudku súd prvej inštancie riadne a presvedčivo vysvetlil, kde okrem iného uviedol, že právo na náhradu vzniklo vlastníkovi zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. ku dňu 1. júla 2009 a vzhľadom k tomu, že žaloba bola podaná na súd 27. augusta 2020, t. j. po uplynutí všeobecnej 3 - ročnej premĺčacej doby v zmysle ust. § 101 Občianskeho zákonníka, musel žalobu zamietnuť, pričom v závere odseku 17. odôvodnenia odvolaním napadnutého rozsudku súd prvej inštancie uviedol, „že nakoľko žalobu zamietol z dôvodu premĺčania uplatneného nároku, neposudzoval žalobou uplatnený nárok z vecnej stránky, teda či je dôvodný, čo do základu, v akom rozsahu a v akej výške“.

7.9. Vzhľadom k tomu, že právne posúdenie náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zák. č. 66/2009 Z.z. v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu bolo ustálené vyriešené s poukazom najmä na uznesenie NS SR sp. zn. 8Cdo/17/2019, rozhodnutie NS SR sp. zn. 2Cdo/194/2019, sp. zn. 1Cdo/255/2021 je možné konštatovať, že dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP v tomto smere nie je prípustný podľa § 447 písm. f) CSP. Z bodov 41. a nasledujúce uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/17/2019 vyplýva:

„Tak ako zákon č. 182/1993 Z.z., ani zákon č. 66/2009 Z.z. *expressis verbis* neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí, sp. zn. I. ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zákon č. 182/1993 Z.z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 vzniká len za náhradu, je potrebné, aby vychádzal z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odvodiť zo všeobecne uznávaných princípov, príkazom na ochranu základných práv a slobôd, teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie najvyššieho súdu, sp. zn. 4Cdo/89/2008).

I v prípade zriadenia vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. je primeraná náhrada namieste. Všeobecné súdy vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti plne rešpektujú, že vlastníkom pod stavbami patriacimi obci alebo vyššiemu územnému celku patrí primeraná náhrada podľa všeobecných zásad upravujúcich inštitút vecného bremena determinovaná proporционаlitou a vyvažovaním hodnoty vlastníckeho práva a hodnoty verejného záujmu (rozsudok Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 10Co/134/2012, uznesenie Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 19Co/198/2014, uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 4MCdo/2/2014).

Ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vzniklo *ex lege* jednorázovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov.

Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí, sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie

vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno.“

Podstatou predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľný“ aj ústavný súd v rozhodnutí, sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa posudzovania opakovanosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili.

Ani nález ústavného súdu, sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor. Ako vyplýva z uznesenia ústavného súdu, sp. zn. II. ÚS 323/2017 „nemožno stotožňovať právnu úpravu zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o tepelnej energetike“), ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, keďže upravujú rozličné situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu obmedzenia v užívaní nehnuteľností. Kým pri obmedzení vlastníckeho práva podľa zákona o tepelnej energetike sa poskytuje náhrada za výmeru, v ktorej je vlastník obmedzený pri užívaní nehnuteľnosti v dôsledku uplatnenia zákonného vecného bremena držiteľom povolenia, a to pri výkone práv a povinností podľa § 10 ods. 1 zákona o tepelnej energetike, ktorých rozsah a frekvenciu nemožno vopred určiť, pri právnej úprave zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, teda rozsah vecného bremena je určiteľný už pri jeho vzniku, t. j. od účinnosti zákona 1. septembra 1993“.

Je tomu tak aj pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z., ktorého rozsah je určiteľný už pri jeho vzniku.

8. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 8Cdo/17/2019 napokon vyplynula aj nasl. právna veta zverejnená v ZSP 1/2022: „Pokiaľ vlastník pozemku nemal k 1. júlu 2009 s obcou, ktorá na jeho pozemku nadobudla vlastníctvo stavby podľa osobitného predpisu (napr. zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v z. n. p.) zmluvne dohodnuté iné právo, vzniklo mu týmto dňom právo na primeranú jednorazovú náhradu za obmedzenie jeho vlastníckych práv vecným bremenom zriadeným podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky. Na premlčanie tohto práva vlastníka zaťaženého pozemku na takú náhradu sa vzťahovala všeobecná premlčacia doba troch rokov (§ 101 Občianskeho zákonníka), ktorá začala plynúť uvedeným dňom.“

8.1. Aj z rozhodnutia NS SR sp. zn. 1Cdo/255/2021 vyplýva, že nárok na odplatu za jeho zriadenie nevzniká pri každej zmene vlastníka, náhrada patrí pôvodnému vlastníkovi a má jednorazový charakter a nárok na jej zaplatenie mohol žalobca uplatniť v trojročnej premlčacej lehote, ktorá začala plynúť odo dňa nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z.z.

8.2. Z uvedeného vyplýva, že uvedené rozhodnutia predstavujú ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v nastolenej právnej otázke, pričom prejednávajúci senát sa plne stotožňuje s vysloveným právnym názorom v uvedených rozhodnutiach, bez toho, aby z dôvodov podľa § 48 ods. 1 CSP vec postupoval Veľkému senátu NS SR.

8.3. Ako obiter dictum k uvedenej veci dovolací súd uvádza, že vo vzťahu k zákonnému vecnému bremenu podľa zákona č. 66/2009 Z.z. nemožno automaticky aplikovať závery vyjadrené v náleze Ústavného súdu SR, sp. zn. PL. ÚS 42/2015, ktorý sa týkal náhrady za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike, tento zákon o tepelnej energetike umožňuje držiteľovi povolenia zriaďovať na pozemkoch mimo zastavaného územia obce verejné rozvody tepla aj bez súhlasu vlastníka, pričom po vybudovaní tohto rozvodu vznikne k dotknutým pozemkom zákonné vecné bremeno. Zákonné vecné bremeno v zmysle zákona o tepelnej energetike tak neslúži na vysporiadanie sa s určitou historickou fázou nášho spoločenského vývoja, ale smeruje pro futuro. Nie je možné súhlasiť s tým, že jednorazová náhrada za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z.z. popiera význam

nálezu Ústavného súdu SR, sp. zn. PL. ÚS 42/2015, ktorým bola vyslovená nesúladosť primeranej náhrady za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike s čl. 20 ods. 4 ústavy. Jednorazová náhrada za zákonné vecné bremeno neznamená, že obce, resp. VÚC užívajú cudzie pozemky bezplatne. To, že mnohí vlastníci neboli ostražití a nepožiadali o náhradu za zákonné vecné bremeno v trojročnej premlčacej lehote počítanej odo dňa účinnosti zákona, prípadne odo dňa skončenia pôvodného právneho vzťahu medzi vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku, neznamená, že tu náhrada nie je. Rovnako možno poukázať na to, že v závislosti od konkrétnych okolností prípadu môže byť aj námietka premlčania vlastníka stavby vznesená v súdnom konaní v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čo v danom prípade žalobkyňa neučinila. Taktiež je potrebné uviesť, že jednorazová náhrada predchádza tomu, aby bol súčasný stav zneužívaný a pozemky pod týmito stavbami obcí, resp. VÚC boli prevádzané na ďalšie subjekty len s cieľom dosiahnutia neprimeraného majetkového prospechu týchto tretích osôb (najmä pokiaľ ide o lukratívnejšie pozemky na území väčších miest). Náhrada za vznik zákonného vecného bremena by mala istým spôsobom reparovať krivdu spôsobenú vlastníkom, keď pôvodne v období socializmu na pozemku súkromného vlastníka došlo k vybudovaniu stavby. Takáto jednorazová náhrada počítaná v zmysle vyhlášky č. 492/2004 Z.z., sama osebe neznamená, že by tu došlo k porušeniu spravodlivej rovnováhy medzi základnými právami vlastníkov pozemkov a vlastníkov stavieb. Zároveň si je potrebné uvedomiť, že v tomto prípade je prítomný silný verejnoprávny prvok, resp. verejný záujem na usporiadaní vzťahov. Ide tu o verejnoprospešné stavby vo vlastníctve obcí a VÚC, kedy v konečnom dôsledku náhradu platí spoločnosť ako taká. Cieľ zákona č. 66/2009 Z.z., takto usporiadať vzťahy k pozemkom pod stavbami obcí a VÚC, ktoré na ne prešli zo štátu, je namieste. Tento cieľ má byť podľa zákona č. 66/2009 Z.z. dosahovaný aj cestou zákonného vecného bremena, ktoré trvá do definitívneho usporiadania vlastníckeho práva k pozemku pod stavbou (v prípade, ak nie je medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby uzavretá iná dohoda, ktorá oprávňuje vlastníka stavby užívať pozemok). To znamená, že zakotvenie zákonného vecného bremena je priamo naviazané na trvalé usporiadanie vlastníckych vzťahov k dotknutým pozemkom.

8.4. Vzhľadom na uvedené je dovolanie neopodstatnené, preto ho bolo potrebné v časti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP zamietnuť postupom podľa § 448 CSP, v časti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je dovolanie prípustné (§ 447 písm. c) a f) CSP).

8.5. V dovolacom konaní úspešnému žalovanému (§ 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP) dovolací súd trovy dovolacieho konania nepriznal, pretože mu žiadne trovy nevznikli.

9. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.